

*І. В. Левандовська,
студентка V курсу
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І УКРАЇНА

Громадські роботи як вид покарання вперше було законодавчо закріплено в чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) 2001 р., а ефективність дії даної норми певною мірою пов'язана зі світовим досвідом, передусім із західноєвропейським [1, с. 32].

Зрозуміло, що спочатку треба з'ясувати основні тенденції у застосуванні даного виду покарання. Так, В. Г. Павленко виокремлює наступні напрямки реалізації цього виду покарань: 1) громадські роботи часто призначаються як більш м'яка міра покарання засудженим за статтями КК України, у санкціях яких вони не передбачені; 2) це покарання призначається як за злочини невеликої і середньої тяжкості, так і за тяжкі й особливо тяжкі злочини; 3) поступово розширюється практика призначення громадських робіт щодо неповнолітнім; 4) тенденція до збільшення кількості випадків призначення досліджуваного покарання не є загальноукраїнською, а різниться від регіону до регіону; 5) громадські роботи майже не застосовуються у великих містах [5, с. 119].

Україна, визнавши переваги покарань, альтернативних позбавленню волі, передбачила в санкціях статей Особливої частини КК України (у 3 % статей від їх загальної кількості) призначення покарання у виді громадських робіт як основного. Крім того, його застосування можливе також і у випадках, коли воно не вказане в санкції певної статті. Отже, громадські роботи можуть бути призначені: а) як основне покарання, закріплене в санкції статті КК України; б) у разі призначення більш м'якого покарання, ніж те, що передбачено в санкції відповідної статті КК України (ч. 1 ст. 69 КК України); в) як заміна штрафу при неможливості його сплати (ч. 4 ст. 53 КК України); г) як заміна не відбутої частини покарання у виді обмеження або позбавлення волі більш м'яким покаранням (ст. 82 КК України); д) як заміна більш м'яким покаранням обмеження або позбавлення волі звільненням від відбування покарання вагітним жінкам і тим, які мають дітей віком до трьох років, після досягнення дитиною трирічного віку або в разі її смерті (ч. 4 ст. 83 КК України); е) як заміна покарання або не відбутої його частини більш м'яким покаранням на підставі закону України про амністію або акта про помилування (ст. 85 КК України) [6, с. 99]. Встановивши тенденції і випадки, у яких вдаються до цього виду покарання, доречно, на наш погляд, обґрунтувати

перспективу його розвитку в Україні, посилаючись як на європейський, так і на світовий досвід в цілому.

У той же час додамо, що в сучасному кримінальному законодавстві ряду зарубіжних країн передбачені обов'язкові роботи як вид покарання на даний час. Так, нині обов'язкові роботи як кримінальне покарання існують у кримінальному законодавстві Англії, Норвегії, США, Голландії, Данії, Грузії, Іспанії, Латвії, Литви, Молдови, Франції, Фінляндії [4, с. 120].

У Великій Британії виконання громадських робіт та інших покарань, непов'язаних із тюремним ув'язненням, за винятком штрафу, який виконується судом і судовими приставами, покладено на службу пробації. Громадські роботи відбуваються, як правило, один або два рази на тиждень по 6 – 8 год. на підприємствах та організаціях, що здійснюють свою діяльність у соціальних програмах, на користь суспільства. Наприклад, у м. Лідс дане покарання відбувається на підприємстві, що переробляє пластмасову тару; у м. Бредфорд – у ідальні для похилих людей, де засуджені допомагають шеф-повару у приготуванні ланчів (обідів) [3, с. 46].

В Естонії виконання покарань, альтернативних тюремному ув'язненню, зокрема громадських робіт, покладено на службу кримінального нагляду (на зразок служби пробації). У період становлення системи кримінального нагляду у 1997–2000 рр. був утворений і функціонував самостійний відділ із кримінального нагляду, головним завданням якого було успішне впровадження системи. Сьогодні у структурі Міністерства юстиції, а саме при департаменті у справах судів, функціонує відділ з профілактики правопорушень і кримінального нагляду. Фактично служба кримінального нагляду інтегрована в судову систему. Чиновники з кримінального нагляду об'єднані у відділи кримінального нагляду, які функціонують у складі майже усіх судів першої інстанції. Відділ кримінального нагляду підпорядковується голові суду, який здійснює загальне керівництво і контроль. Відділи, як правило, мають підрозділи, що повинні гарантувати доступність послуг на місцях. Службовий контроль за роботою відділів кримінального нагляду здійснюють адміністративні директори судів і міністр юстиції. На посаду інспекторів призначають адміністративні директори судів. При вирішенні питання про заміну покарання у виді тюремного ув'язнення строком до двох років громадськими роботами за клопотанням суду або прокуратури чиновник з кримінального нагляду складає досудовий звіт, в якому дає оцінку придатності звинуваченого до відбування громадських робіт. Оцінка ґрунтується на аналізі соціального й економічного становища звинуваченого, а також його емоційного стану і стану здоров'я. Організація громадських робіт і контроль за їх виконанням здійснюється у процесі спільної діяльності чиновників кримінального нагляду і керівників за місцем відбування робіт. При виборі працедавця враховується наступне. Робота повинна: виконуватися на користь

усього суспільства; сприяти ліквідації наслідків злочину; бути фізичною, пов'язаною з благоустроєм; сприяти піклуванню про похилих людей і інвалідів; бути внеском у добробут суспільства в цілому.

Обираючи працедавця, перевагу надавали громадсько-правовим організаціям або некомерційним об'єднанням: благодійним організаціям, спортивним об'єднанням, церквам, лікарням, будинкам для літніх людей, закладам для інвалідів. Для виконання громадських робіт складається тимчасовий графік, за виконанням якого слідкує керівник за місцем роботи, якого контролює чиновник по кримінальному нагляду. При виникненні проблем керівник доводить це до відома останнього [7, с. 18].

Інститут пробації прямо пов'язаний з інститутом громадських робіт, адже, як правило, однією з умов пробації в зарубіжних країнах є виконання громадських робіт. Україна зробила великий крок. Перейнявши досвід розвинених держав, 26 грудня 2016 р. прийнято Закон України «Про пробацію» [2], що сприятиме розвитку даного інституту.

Однак, як не прикро це визнавати, вивчаючи досвід інших країн, неможливо не зауважити, що в даному напрямку ще потрібно зробити певні кроки: по-перше, слід акцентувати на ресоціалізації індивіда як особистості, а не на тривіальному відбутті покарання, йдеться про наступне: якщо особа вчинила ДТП, то громадські роботи мають проходити в черговому приймальному відділенні лікарні, щоб кожного разу, дивлячись на скалічених людей, в першу чергу змінювалося моральне ставлення до вчиненого, а вже потім здійснювалася формальна процедура відбування покарання; по-друге, ця праця має бути суспільно корисною, тобто бути спрямованою на допомогу людям похилого віку, інвалідам, людям з обмеженими можливостями, під час цього правопорушник не лише усвідомлюватиме, що він не просто виконує законодавчо покладений на нього обов'язок, а й відчуватиме відповідальність за свою роботу, адже для когось його покарання буде допомогою; по-третє, необхідно впровадити спеціальний одяг для правопорушників, щоб таким чином ідентифікувати їх в соціумі, цим самим викликавши осуд оточуючих і почуття провини в них особисто за вчинене.

Список літератури

1. Богатирьов І. Г. Кримінальні покарання, не пов'язані з позбавленням волі (теорія і практика їх виконання кримінально-виконавчою інспекцією) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / І. Г. Богатирьов; Київ. нац.

ун-т внутр. справ. – Київ, 2006. – 32 с.

2. Про пробацию: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 93.

3. Елизаров А. Б. Исполнение отдельных видов наказаний в Великобритании и Финляндии / А. Б. Елизаров, А. В. Князев // Вестник Владимирского юридического института. – 2007. – № 4 (5). – С. 46.

4. Орлов В. Н. Обязательные работы в современном уголовном законодательстве зарубежных стран / В. Н. Орлов // Современное гуманитарное знание о проблемах социального развития: сб. науч. тр.: [в 2-х ч.] / под ред. Е. Н. Шиянова, О. И. Лепилкиной. – Ч. 2. – Москва: Илекса, 2002. – С. 118–124.

5. Павленко В. Г. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика громадських робіт як виду покарання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 / В. Г. Павленко ; Акад. адвокатури України. – Київ, 2007. – 20 с.

6. Ткачова О. В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. В. Ткачова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2006.

7. Обзор законодательства скандинавских и балтийских стран по службе пробации (уголовному надзору) // Санкт-Петербургская общественная правозащитная организация «Гражданский контроль». Серия «Права человека». – Санкт-Петербург, 2005. – С. 16–18.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.